

Груздь Олександр Іванович,
старший викладач кафедри організації
досудового розслідування,
факультету № 1 Криворізького навчально-
наукового інституту Донецького
державного університету внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук;
Чуйко Анастасія Ігорівна,
курсант факультету № 1 Криворізького
навчально-наукового інституту
Донецького державного університету
внутрішніх справ

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА МАРОДЕРСТВО В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Тема мародерства на сьогоднішній день набуває значних обертів. У час, коли наша країна потерпає від рук російської збройної агресії, цивільне населення українського народу зіштовхнулось з проблемою збереження не тільки власного життя та здоров'я рідних, а й з цілісністю нажитого роками майна. Найжахливішим є те, що ці злочини здійснюють не лише військові, але й цивільне населення.

Дуже часто українські засоби масової інформації, повідомляючи новини по телебаченню називають скоєні крадіжки у житлових будинках, чи різних товарів у торгових центрах – мародерством, однак це помилкове ствердження. У межах українського законодавства, відповідно до статті 432 Кримінального кодексу мародерство є викрадення на полі бою речей, що знаходяться при вбитих чи поранених (мародерство), – карається позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років. Законом від 03.03.2022 № 2117-IX «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за мародерство» (далі – Закон № 2117-IX), який набрав чинності 7 березня 2022 року, мінімальний термін позбавлення волі за такий злочин збільшено до 5 років (в попередній редакції дане протиправне діяння каралося позбавленням волі на строк від трьох до десяти років). Відповідно до цього закону, збільшили санкцію за вчинення злочинів в умовах воєнного часу [1].

Користуючись триступеневою класифікацією об'єктів злочинів, яку дотримуються більшість науковців, слід виокремити загальний, родовий та безпосередній об'єкти злочину – мародерства. Таким чином, загальним об'єктом є вся сукупність відносин, що поставлені під охорону кримінального закону [2, с. 132]. Так як, родовим об'єктом є група суспільних відносин, тотожних або однорідних за своєю суттю, то на думку М. І. Панова родовим об'єктом військових кримінальних правопорушень, відповідно до яких належить мародерство, є встановлений порядок несення або проходження військової служби, який становить сукупність суспільних відносин, що виникають і функціонують у процесі проходження військової служби всіма військовослужбовцями, їх службової і бойової діяльності та регламентуються

правовими нормами чинного законодавства і правилами співжиття у військових колективах [3, с. 11].

Безпосереднім об'єктом, тобто конкретні суспільні відносини, які охороняє ст. 432 КК України, є порядок несення військової служби під час ведення бойових дій. Об'єктивною стороною мародерства є виключно дії, які пов'язані з викраденням речей у вбитих чи поранених.

Щодо викрадення необхідно наголосити, що воно може бути як таємним, так відкритим, із застосуванням насилля чи без такого. Під речами, якими правопорушник бажає заволодіти, слід розуміти особисті речі вбитого чи пораненого (мобільний телефон, годинник). Тобто до цих речей не відносяться зброя, боєприпаси, документи, які мають військове значення. Також особливу увагу потрібно приділити обов'язковій ознаці складу кримінального правопорушення, як місце вчинення мародерства. Відповідно викрадення речей повинно відбуватися саме на полі бою. У науково-практичному коментарі до ст. 432 КК України зазначається, що полем бою вважається земельна ділянка, морський чи повітряний простір, у якому ведеться бій [4, с. 575].

Бойовий статут Механізованих і Танкових військ Сухопутних військ Збройних Сил України ч. II (батальйон, рота) надає визначення лише поняттю «бій», відповідно до якого бій – основна форма воєнних дій тактичного рівня, яка уявляє собою узгоджені за метою, завданнями, місцем і часом удари, вогонь і маневр військових частин, підрозділів (кораблів, літаків), які ведуться за єдиним замислом і планом для виконання тактичних бойових завдань в обмеженому районі впродовж короткого періоду часу [5].

На сьогоднішній день громадянам України дуже важливо розрізняти відмінність мародерства та кримінальних правопорушень проти власності, які були скоєні в умовах воєнного стану. А також пам'ятати, що кожен правопорушник буде нести відповідальність за вчинені кримінальні правопорушення на рівні українського законодавства.

Список використаних джерел

1. Кримінальний Кодекс України: Закон України від 14.04.2022 р. № 2198-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

2. Карпенко М. І. Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини): теоретичні та прикладні аспекти: монографія. К: ВНЗ «Національна академія управління», 2018. 420 с.

3. Панов М. І. Поняття, система і види військових злочинів. Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини) : навч. посіб / ред. М. І. Панов. Х. : Право, 2011. Розд. 1. С. 5–21. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2012/ViiskoviZlochini_2011.pdf

4. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України : у 2 т. 3-тє вид., перероб. та доп. / за заг. ред. П.П. Андрушка, В.Г. Гончаренка, Є.В. Фесенка. К. : Алерта ; КНТ ; Центр учбової літератури, 2009. Т. 2. 624 с.

5. Бойовий статут механізованих і танкових військ сухопутних військ Збройних Сил України частина II (батальйон, рота) : затв. М-ва оборони України від 30. 12. 2016. № 605. URL: <https://www.dut.edu.ua/ua/lib/1/category/736/view/1614>.